

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชัยญาติการาม กรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชัยญาติการาม กรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชัยญาติการาม กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ อุบาสกอุบาสิกาที่ปฏิบัติกัมมัฏฐาน ณ วัดพิชัยญาติการาม กรุงเทพมหานคร ในระหว่างวันที่ ๑ – ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๔ ผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ (ร้อยละ ๑๐๐) เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและวิเคราะห์สรุปข้อมูลลงตารางประกอบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการทำวิจัย ประกอบด้วย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนสถิติที่ใช้ศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ สถิติการแจกแจงแบบทีชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (t-dependent) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance : ANOVA) ถ้าปรากฏนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของการรายงานข้อมูลผลการวิจัยที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

\bar{X} หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

N หมายถึง จำนวนตัวอย่างที่ศึกษา

t หมายถึง ค่าการแจกแจงแบบทีชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (t-dependent)

F หมายถึง ค่าแจกแจงการกระจายข้อมูลแบบ F-distribution

p หมายถึง แสดงค่านัยสำคัญทางสถิติ

* หมายถึง ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔.๑ ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอโดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ลงในตารางประกอบการบรรยาย ดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไป

ปัจจัยส่วนบุคคล	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ						
ไม่เกิน ๒๕ ปี	๑๕	๓๗.๕๐	๑๙	๑๗.๒๗	๓๔	๒๒.๖๗
๒๖-๓๕ ปี	๖	๑๕.๐๐	๒๕	๒๒.๗๓	๓๑	๒๐.๖๗
๓๖-๔๕ ปี	๗	๑๗.๕๐	๒๘	๒๕.๔๕	๓๕	๒๓.๓๓
๔๖-๕๕ ปี	๑๐	๒๕.๐๐	๒๕	๒๒.๗๓	๓๕	๒๓.๓๓
๕๖ ปีขึ้นไป	๒	๕.๐๐	๑๓	๑๑.๘๒	๑๕	๑๐.๐๐
รวม	๔๐	๑๐๐	๑๑๐	๑๐๐	๑๕๐	๑๐๐
อาชีพ						
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายอิสระ	๕	๑๒.๕๐	๑๓	๑๑.๘๒	๑๘	๑๒.๐๐
รับจ้างทั่วไป	๑๓	๓๒.๕๐	๔๑	๓๗.๒๗	๕๔	๓๖.๐๐
พนักงานเอกชน	๘	๒๐.๐๐	๓๓	๓๐.๐๐	๔๑	๒๗.๓๓
ข้าราชการ/พนักงานราชการ	๓	๗.๕๐	๙	๘.๑๘	๑๒	๘.๐๐
นักเรียน/สิต/นักศึกษา	๑๑	๒๗.๕๐	๑๔	๑๒.๗๓	๒๕	๑๖.๖๗
รวม	๔๐	๑๐๐	๑๑๐	๑๐๐	๑๕๐	๑๐๐
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	๓	๗.๕๐	๑๙	๑๗.๒๗	๒๒	๑๔.๖๗
มัธยมศึกษา/ปวช.	๒๒	๕๕.๐๐	๓๔	๓๐.๙๑	๕๖	๓๗.๓๓

อนุปริญญา/ปวส.	๑	๒.๕๐	๑๒	๑๐.๙๑	๑๓	๘.๖๗
ปริญญาตรี	๑๑	๒๗.๕๐	๓๘	๓๔.๕๕	๔๙	๓๒.๖๗
สูงกว่าปริญญาตรี	๓	๗.๕๐	๗	๖.๓๖	๑๐	๖.๖๗
รวม	๔๐	๑๐๐	๑๑๐	๑๐๐	๑๕๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ปฏิบัติกัมมัฏฐาน ณ วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นอุบาสิกา จำนวน ๑๑๐ คน (คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓๓) และอุบาสกจำนวน ๔๐ คน (คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗) เมื่อจำแนกข้อมูลปัจจัยบุคคลพบว่า

อายุ อุบาสกอุบาสิกาที่มีอายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี และมีอายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี พบว่ามีจำนวนร้อยละ ๒๓.๓๓ เท่ากัน รองลงมาร้อยละ ๒๖.๖๗ เป็นผู้มีอายุไม่เกิน ๒๕ ปี อายุ ๒๖-๓๕ ปี (ร้อยละ ๒๐.๖๗) และ อายุ ๕๖ ปีขึ้นไป (ร้อยละ ๑๐.๐๐) ตามลำดับ

อาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๖ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาร้อยละ ๒๗.๓๓ อาชีพพนักงานเอกชน นักเรียน/สิต/นักศึกษา (ร้อยละ ๑๖.๖๗) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย อิสระ (๑๒.๐๐) และข้าราชการ/พนักงานราชการ (ร้อยละ ๘.๐๐) ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๗.๓๓ มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา/ปวช. รองลงมาร้อยละ ๓๒.๖๗ เป็นผู้มีการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ ๑๔.๖๗ ประถมศึกษา ร้อยละ ๘.๖๗ อนุปริญญา/ปวส. และร้อยละ ๖.๖๗สูงกว่าปริญญาตรี

๔.๒ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ที่ ๑ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกา วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกา วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แล้ว ปรากฏผลการศึกษาข้อมูลดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความศรัทธาการปฏิบัติกัมมัฏฐาน

ความศรัทธาการปฏิบัติกัมมัฏฐาน	ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล

๑. ท่านเดินจงกรมตามระยะเวลาที่พระวิปัสสนาจารย์ แนะนำ	๔.๓๕	๐.๕๖	มาก
๒. ท่านปฏิบัติตามเมื่อพระวิปัสสนาจารย์ให้นั่งสมาธิเป็น เวลา เช่น ๓๐, ๔๕, ๖๐ นาที	๔.๓๓	๐.๕๘	มาก
๓. ท่านเห็นว่าการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่ได้ฝึกมาเป็นหลัก เดียวกันและตรงกับหลักสติปัฏฐาน ๔	๔.๓๘	๐.๕๘	มาก
๔. ท่านมีความเห็นด้วยต่อการปฏิบัติกัมมัฏฐานเป็น หลักการเดียวกันกับการเจริญไตรสิกขา	๔.๔๓	๐.๕๗	มาก
๕. ท่านมีความเห็นว่าการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่ถูกต้องอย่าง ต่อเนื่องตามคำแนะนำของพระวิปัสสนาจารย์ โดยไม่ต้อง ศึกษาหลักปริยัติหรือทฤษฎีใด ๆ เพิ่มเติมเลยจะเป็น ปัจจัยให้เกิดวิปัสสนาญาณ ๑๖ และบรรลุพระนิพพานได้ ในที่สุด	๔.๒๗	๐.๖๒	มาก

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ความศรัทธาการปฏิบัติกัมมัฏฐาน	ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๖. ท่านเชื่อถือแนวการปฏิบัติแบบพองยุบจะช่วยให้ท่าน บรรลุพระนิพพานได้ในที่สุด	๔.๑๙	๐.๕๘	มาก
๗. ท่านเชื่อถือและปฏิบัติตามที่พระวิปัสสนาจารย์ให้ คำแนะนำโดยไม่ลังเลสงสัย	๔.๑๔	๐.๖๗	มาก
๘. การปฏิบัติกัมมัฏฐานทำให้ท่านไม่เกิดความคิดลังเล สงสัยและความคิดฟุ้งซ่าน	๔.๑๙	๐.๗๑	มาก
๙. ท่านกำหนดทันปัจจุบันในอาการเคลื่อนไหวของเท้าขณะเดิน จงกรม	๔.๔๓	๐.๕๕	มาก
๑๐. ท่านกำหนดพองหนอยุบหนอที่อาการเคลื่อนไหวของพอง และยุบ	๔.๔๖	๐.๕๓	มาก
๑๑. ขณะออกจากบริเวณที่ปฏิบัติเพื่อพักผ่อนหรือไปห้องน้ำ ท่านตั้งใจกำหนดได้ทุกอริยาบถ	๔.๒๓	๐.๕๒	มาก

๑๒. ขณะรับประทานอาหาร ท่านตั้งใจกำหนด เช่น จับ ยก อ้า กลืน รู้รส ได้ทุกอริยาบถ	๔.๔๔	๐.๕๒	มาก
๑๓. ขณะอาบน้ำ ท่านตั้งใจกำหนด เช่น เห็น จับ ตัก ราด เย็น ถูก ได้ทุกอริยาบถ	๔.๑๙	๐.๙๗	มาก
๑๔. ขณะเข้านอน ท่านตั้งใจกำหนด เช่น นั่ง ถูก เอน ถึง นอน ได้ทุกอริยาบถ	๔.๑๘	๐.๖๐	มาก
๑๕. ในขณะที่เห็นภาพทางตา ท่านสามารถกำหนดพร้อมกับการ การมองเห็นได้	๔.๑๔	๐.๕๙	มาก
๑๖. ในขณะที่ได้ยินเสียงทางหู ท่านสามารถกำหนดพร้อมกับการ การได้ยิน	๔.๑๓	๐.๗๗	มาก
๑๗. ในขณะที่ได้กลิ่นอาหารทางจมูก ท่านสามารถกำหนด พร้อมกับการรับสัมผัสกลุ่มได้	๓.๙๒	๐.๘๕	มาก
๑๘. ในขณะที่ได้รับรสของอาหารทางลิ้น ท่านสามารถกำหนด พร้อมกับการรับรู้รสได้	๔.๐๙	๐.๗๖	มาก
๑๙. ในขณะที่ได้รับความรู้สึกสัมผัสทางกาย ท่านสามารถ กำหนดพร้อมกับการรับสัมผัสได้	๓.๖๑	๑.๑๙	มาก
๒๐. ในขณะที่มีความคิดทางใจ ท่านสามารถกำหนดพร้อมกับการ การคิดได้	๔.๒๙	๐.๕๖	มาก
รวม	๔.๒๒	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาในรายละเอียดของทุกประเด็นคำถามพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยความศรัทธาอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยได้ทำการเรียง ๓ อันดับที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง พบว่า ประเด็น ท่านกำหนด พองหนอยุบหนอที่อาการเคลื่อนไหวของพองและยุบ (ข้อ ๑๐) มีค่าเฉลี่ยความศรัทธาสูงที่สุด รองลงมาคือประเด็นขณะรับประทานอาหาร ท่านตั้งใจกำหนด เช่น จับ ยก อ้า กลืน รู้รส ได้ทุก อริยาบถ (ข้อ ๒๐) และท่านมีความเห็นด้วยต่อการปฏิบัติวิกัมมัฏฐานเป็นหลักการเดียวกันกับการ เจริญไตรสิกขา (ข้อ ๔) ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานโดยรวมจำแนกตามตัวแปรเพศด้วยสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญชนิดที่แบบที่เป็นอิสระจากกัน (t-independent) ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ แสดงการทดสอบความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานโดยรวมจำแนกตามตัวแปรเพศ ด้วยสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (t-independent)

เพศ	Mean	S.D.	t	p
หญิง	๔.๓๐	๐.๓๐	๔.๒๕๑*	๐.๐๐๐
ชาย	๓.๙๙	๐.๕๙		

* = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าอุบาสิกามีคะแนนเฉลี่ยความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่สูงกว่าอุบาสก และพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๔ แสดงข้อมูลการเปรียบเทียบระดับความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานจำแนกตามตัวแปรอายุด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance : ANOVA)

อายุ	N	\bar{X}	S.D.	F	p
ไม่เกิน ๒๕ ปี	๓๔	๔.๑๙	๐.๓๐	๐.๔๓๖	๐.๗๘๓
๒๖-๓๕ ปี	๓๑	๔.๒๖	๐.๔๔		
๓๖-๔๕ ปี	๓๕	๔.๒๑	๐.๔๒		
๔๖-๕๕ ปี	๓๕	๔.๒๗	๐.๔๙		
๕๖ ปีขึ้นไป	๑๕	๔.๑๒	๐.๔๕		

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าอุบาสกอุบาสิกาที่มีอายุต่างกันมีความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๕ แสดงข้อมูลการเปรียบเทียบระดับความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานจำแนกตามตัวแปรอาชีพด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance : ANOVA)

อาชีพ	N	\bar{X}	S.D.	F	p
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายอิสระ	๑๘	๔.๔๙	๐.๓๕	๒.๔๐๖	๐.๐๕๒
รับจ้างทั่วไป	๕๔	๔.๑๔	๐.๔๑		
พนักงานเอกชน	๔๑	๔.๒๓	๐.๔๓		
ข้าราชการ/พนักงานราชการ	๑๒	๔.๒๑	๐.๖๑		
นักเรียน/สิต/นักศึกษา	๒๕	๔.๑๙	๐.๓๒		

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าอุบาสกอุบาสิกาที่มีอาชีพต่างกันมีความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๖ แสดงข้อมูลการเปรียบเทียบระดับความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานจำแนกตามตัวแปรอาชีพด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance : ANOVA)

ระดับการศึกษา	N	\bar{X}	S.D.	F	p
ประถมศึกษา	๒๒	๔.๒๖	๐.๓๗	๐.๗๒๓	๐.๕๗๘
มัธยมศึกษา/ปวช.	๕๖	๔.๑๕	๐.๔๕		
อนุปริญญา/ปวส.	๑๓	๔.๓๔	๐.๒๒		
ปริญญาตรี	๔๙	๔.๒๔	๐.๔๕		
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๐	๔.๒๕	๐.๔๑		

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าอุบาสกอุบาสิกาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

วัตถุประสงค์ที่ ๒ ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชัยญาติการาม กรุงเทพมหานคร

การศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชัยญาติการาม กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยกำหนดใช้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดจากการตอบแบบสอบถาม 5 อันดับ เพื่ออธิบายผลการศึกษาสภาพปัญหาในการสร้างความศรัทธาต่อการปฏิบัติกัมมัฏฐาน ซึ่งพบว่าประเด็นในขณะได้รับความรู้สึกสัมผัสทางกาย ท่านสามารถกำหนด

พร้อมกับการรับสัมผัสได้ (ข้อ 19) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด รองลงมาเป็นประเด็น ในขณะที่ได้กลิ่นอาหารทางจมูก ท่านสามารถกำหนดพร้อมกับการสัมผัสกลุ่มได้ (ข้อ 17) และ ประเด็นในขณะได้รับรสของอาหารทางลิ้น ท่านสามารถกำหนดพร้อมกับการรับรู้รสได้ (ข้อ 18) ตามลำดับ

๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย

การปฏิบัติกัมมัฏฐานด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาย่อมได้รับความสำเร็จผล ซึ่งจากผลของการศึกษาครั้งนี้พบว่าอุบาสิกามีคะแนนเฉลี่ยความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่สูงกว่าอุบาสก และพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในขณะที่ปัจจัยด้านอื่นๆ ไม่มีผลเลย